

Dr Maciej Kledzik

WSD im. M. Wańkowicza w Warszawie

Kształcenie dziennikarzy prasowych w Wyższej Szkole Dziennikarskiej im. M. Wańkowicza w Warszawie

W 1995 r. Fundacja Centrum Prasowe dla Krajów Europy Środkowej i Wschodniej powołała Wyższą Szkołę Dziennikarską w Warszawie, wybierając dla niej jako patrona Melchiora Wańkowicza. Pomysł trafiał w zapotrzebowanie rynku pracy, oto na trzyletnich, zawodowych studiach dziennikarskich adepci zawodu zdobyć mieli dyplom licencjata gwarantujący im zatrudnienie w redakcjach prasy, radia i telewizji. Na początku był entuzjazm sownie opłacanych wykładowców, który szybko udzielił się studentom, mimo wysokich stawek czesnego. Program kształcenia był atrakcyjniejszy w porównaniu ze studiami dziennikarskimi na Uniwersytecie Warszawskim. Pieniądze napływały do Szkoły w tak szybkim tempie, że ówczesny rektor powołał w krótkim odstępie czasu osiem wydziałów poza warszawskich, a liczba studentów przekroczyła w nich osiem tysięcy.

W całym kraju zatrudnionych etatowo jest około 12 tysięcy dziennikarzy różnych specjalności, więc gdyby Szkoła Wańkowicza kształciła wyłącznie dziennikarzy, jej absolwenci mogliby już po kilku latach stanowić konkurencję dla wielu żurnalistów. Tak się nie stało. Jednak zainteresowanie kształceniem w Szkole było tak duże, że jej kierownictwo zaoferowało inne specjalności kandydatom na przyszłych dziennikarzy. W ramach jednego wydziału, politologii, zaczęto kształcić celników w Chełmie, Lublinie i Białymstoku, administrację służby zdrowia i dyplomację w Radomiu, itd. Dyplomy licencjatów w specjalności media i komunikowanie społeczne otrzymało w okresie sześciu lat kilkuset absolwentów. Zatrudnienie w mediach jako dziennikarze znalazło kilkadziesiąt osób. Jak i przez kogo zostali przygotowani do zawodu?

Z zachowanych programów i planów zajęć z lat 1999-2001 wyłania się niespójny i chaotyczny obraz wykładanych przedmiotów dziennikarskich. W specjalności prasowej zajęcia z prasoznawstwa i częściowo warsztatowe prowadzili pracownicy naukowcy z Wydziału Dziennikarstwa Uniwersytetu Warszawskiego, pozostałe zajęcia warsztatowe osoby o różnym stopniu zaangażowania w pracę dziennikarską. Studenci na I semestrze I roku poznawali bez żadnych wstępów publicystykę polityczną i warsztat reportażysty, w II semestrze publicystykę międzynarodową, komentarz polityczny i gatunki dziennikarskie, które powinny rozpoczynać edukację przyszłych dziennikarzy. W III semestrze opanowywali język wypowiedzi dziennikarskiej i publicystykę kulturalną. Informację radiową i agencyjną poznawali dopiero w IV semestrze, równocześnie z literaturą faktu. W V semestrze, zamiast w pierwszym, zaliczali przedmioty: szkoła pisania i informacje o programach informacyjnych. W VI semestrze kontynuowano szkołę pisania. Towarzyszyła jej publicystyka gospodarcza.

Przedmioty warsztatowe nie wiązały się w cyklu kształcenia w żaden sposób w logiczny ciąg nauczania. Ten niespójny program wymagał radykalnych zmian.

Pytanie Hamleta

W roku akademickim 2001/2002 prowadziłem w WSD wykłady z etyki dziennikarskiej. W okresie wakacji założyciel Szkoły, chcąc ją ratować i uzdrowić, powołał trzyosobowy zespół do przygotowania nowego programu kształcenia dziennikarzy dla studiów licencjackich. Opracowaniem programu dla kształcenia dziennikarzy telewizyjnych zajął się reżyser Michał Bogusławski, radiowych red. Aleksander W. Wieczorkowski, prasowych powierzono mnie.

Założyciel, Fundacja Centrum Prasowe dla Krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich określiły cel Szkoły i wizerunek absolwenta. Powinien nim być dobrze przygotowany do zawodu dziennikarskiego inteligent z dużym zasobem wiedzy ogólnohumanistycznej i obywatelskiej, posiadający zdolność wypowiedzania się w imieniu własnym i innych

oraz umiejętność obrony nadrzędnych racji państwa i demokratycznych społeczności lokalnych, zdolny do samodzielnych ocen i ustawicznego kształcenia.

W styczniu br. założyciel Szkoły powołał reżysera Michała Bogusławskiego na stanowisko rektora WSD, mnie powierzono obowiązki prorektora ds. naukowo-dydaktycznych, prowadzenie wydziału oraz przygotowanie i wdrożenie nowatorskiego programu kształcenia. Dla dalszego funkcjonowania Szkoły, która w tym czasie posiadała warunkowe, roczne zezwolenie na prowadzenie działalności, program naprawczy, oprócz restrukturyzacyjnego, stał się jedyną szansą – być albo nie być.

Kształcenie dziennikarzy prasowych

Realizację programu kształcenia dziennikarzy na studiach licencjackich rozpoczęliśmy od października 2002 r. w ramach specjalności media i komunikowanie społeczne na kierunku politologia. Wiosną 2003 r. zespół kontrolujący z Państwowej Komisji Akredytacyjnej wykazał niezgodności realizowanego kształcenia politologicznego w WSD ze standardami określonymi w zał. nr 49 (kierunek politologia) do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 18.04.2002. Zespół wskazał również na konieczność zatrudnienia minimum kadrowego (czterech doktorów habilitowanych i profesorów oraz sześciu doktorów politologii) sugerując, że stosownie do nazwy szkoły dobrym rozwiązaniem byłoby powołanie kierunku dziennikarstwo. Kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna (zał. nr 10 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 18.04.2002 r. w sprawie określenia standardów nauczania dla tego kierunku studiów i poziomów kształcenia) zakłada wszechstronne przygotowanie studenta nie tylko do pracy w prasie, radiu i telewizji, ale także, m.in., w instytucjach edukacji medialnej. Władze WSD przygotowują się do złożenia wniosku o powołanie takiego kierunku od roku akademickiego 2004/2005. Jeżeli to nastąpi, nowatorski program kształcenia zawodowego dziennikarzy przeniesiony zostanie z kierunku politologii do kierunku dziennikarstwa.

Rok pierwszy

Standardy kształcenia z zał. nr 10 do Rozp. MENiS przewidują 45 godzin dla przedmiotu kierunkowego – gatunki dziennikarskie – dla 3-letnich studiów licencjackich (60 godz. dla studiów magisterskich). Nowatorski program WSD wprowadza zamiast tego przedmiotu trzy propedeutyki: prasy, radia i telewizji w wymiarze po 15 godzin w semestrze, razem 90 godzin w roku akademickim. Co jest przedmiotem zajęć na propedeutyce prasy?

Studenci rozpoczynają je od zapoznania się z gatunkami dziennikarskimi z wyraźnym podziałem i rozróżnieniem na informacyjne oraz publicystyczne. Praktyczne zajęcia zaczynają się od ćwiczeń z redagowania informacji prostych, następnie rozszerzonych. Na kolejnych zajęciach poznają komentarz i różnice dzielące go od informacji. Kończą zajęcia I semestru napisaniem reportażu.

W drugim semestrze poznają wszystkie pozostałe gatunki do eseju i debaty redakcyjnej włącznie. Równoległe z tymi zajęciami odbywają się ćwiczenia ze stylistyki i kultury języka, zajęcia ze źródeł informacji oraz logiki z semiotyką.

Prowadzący zajęcia pozostawia studentowi tematyczny wybór w obszarze jego zainteresowań. Jeżeli interesuje się sportem, do zaliczenia otrzymuje temat wywiadu, publicystyki itd. z tematyki sportowej. Nie narzucanie obszaru tematycznego wyzwala u studentów dodatkowe motywacje i ma duży wpływ na jakość i ostateczną ocenę przedstawionej pracy.

Student pisząc informacje i komentarze student musi je przedstawić na zadany temat, bez względu na jego osobiste zainteresowania. W wyborze innych gatunków wolny wybór tematu jest wskazany, jak pokazały pierwsze eksperymentalne zajęcia z propedeutyki prasy w WSD w roku akademickim 2002/2003.

Najlepsze prace z tych zajęć opublikowane zostały w studenckiej gazecie „Nowy Świat 58”, całkowicie przygotowanej merytorycznie i graficznie przez

studentów I roku na zajęciach z propedeutyki prasy. Część z prac nadaje się do już drukowana w pismach profesjonalnych.

Autorzy najlepszych prac skierowani zostali na praktyki studenckie do renomowanych redakcji dzienników i tygodników, również do gazet lokalnych. Na przykład tygodnik „Newsweek Polska” już po dwóch tygodniach praktyki studentek WSD (z I roku studiów zaocznych) wydrukował pierwsze ich teksty, następne w kolejnych numerach. Teksty studenta-praktykanta I roku studiów dziennych ukazywały się regularnie w „Trybunie”. Redaktor naczelny „Tygodnika Podkarpackiego” w osobnym piśmie wyraził uznanie dla wysokiego poziomu tekstów praktykantki-studentki I roku studiów dziennych. Inne redakcje z dystansem traktowały praktykantów po I roku, zlecając im najpierw zbieranie dokumentacji prasowej i fotograficznej, z pewnym niedowierzaniem traktując przedstawiane gatunki napisane na zajęciach z propedeutyki prasy.

Wszyscy ci studenci nie mieli wcześniejszych kontaktów z zawodem dziennikarskim, rozpoczęli studia zaraz po maturze.

Rok drugi

Na drugim roku według nowego programu rozpoczynają się zajęcia warsztatowe prasowe z gatunków: informacja i komentarz, felieton, esej i analiza, reportaż, publicystyka, recenzje, wywiad i debata redakcyjna. Wybór specjalności na drugim roku studiów uwarunkowany zostanie nie tylko zainteresowaniami i chęciami studenta, ale także sprawdzoną na pierwszym roku predyspozycją do wykonywania zawodu i ocenami z zajęć propedeutyk.

Zajęcia z gatunków prasowych prowadzą znani warszawscy dziennikarze w zakresie 15 godzin w semestrze (dwa zajęcia 45-minutowe co dwa tygodnie). Kształcenie odbywa się w relacji mistrz-uczeń, a jego końcowym efektem jest praca warsztatowa w postaci reportaży, artykułów publicystycznych, felietonów, wywiadów – zaliczana na ocenę. Student może połączyć gatunek prasowy, np. reportaż ze zdjęciami wykonanymi w pracowni obrazu na zajęciach z fotografii prasowej.

Zespół wykładowców warsztatu prasowego działa w pracowni prasowej. Oprócz niej istnieją pracownie telewizyjna, radiowa, obrazu i kultury języka polskiego oraz warsztat internetowy, który przygotowuje do praktycznego tworzenia stron WWW, redagowania gazety internetowej i opracowywania programów multimedialnych. Na zajęciach internetowych studenci II roku redagują szkolną gazetę internetową, umieszczając w niej prace z pracowni prasowej koleżanek i kolegów z roku I i III oraz swoje.

Pracownią kieruje wykładowca, którego rola polega na koordynowaniu i ustalaniu planów i siatki zajęć oraz rozwiązywaniu doraźnych problemów wykładowców i studentów.

W IV semestrze i w okresie wakacji studenci kierowani są na praktyki do redakcji gazet. Zaliczenie praktyki jest warunkiem zaliczenia II roku studiów dziennych.

Rok trzeci

Na trzecim roku studenci przygotowują prace warsztatowe dyplomowe wykorzystując zdobytą wiedzę i doświadczenia praktyczne. Pracują w grupach (zespołach) kształceniowych pod kierunkiem opiekunów-dziennikarzy, którzy prowadzili z nimi zajęcia na II roku. Grupy (zespoły) realizują indywidualne programy kształcenia w dziedzinach dziennikarstwa politycznego, międzynarodowego, społecznego, kulturalnego, gospodarczego, międzynarodowego, sportowego itp. Optymalny, z punktu widzenia kształcenia, jest zespół 4-6 osobowy.

Według takiego programu kształcenia studenci piszą i zrealizują prace będące kontynuacją ich zainteresowań dziennikarskich od pierwszego roku, pogłębione wiedzą zdobytą w czasie zajęć warsztatowych na drugim roku. W ten sposób w trzyletnim cyklu kształcenia Szkoła dobrze przygotowuje absolwenta do wykonywania zawodu metodą nauczania praktycznego a nie tylko poprzez wykłady i konwersatoria. Jednym z kryteriów sukcesu takiego kształcenia jest liczba absolwentów, którzy znajdują pracę w renomowanych redakcjach prasowych.

Podsumowanie pierwszego roku pracy ze studentami dziennikarstwa WSD im. Wańkowicza w Warszawie.

Nowatorski program 3-letniego kształcenia ukierunkowany został na praktyczne, zawodowe przygotowanie absolwenta do pracy w środkach masowego przekazu. Praktyczne zajęcia rozpoczynają się już na pierwszym roku na zajęciach z propedeutyk prasy, radia i telewizji. Równoległe z propedeutykami prowadzone są uzupełniające zajęcia ze stylistyki i kultury języka a także logiki z semiotyką oraz retoryki dziennikarskiej, na których prowadzący omawiają i analizują prace studentów. Wszystkie prace są archiwizowane.

Nowatorski program realizowany w WSD dzieli tok studiów na dwa nurty kształcenia. Absolwent opuszczając Szkołę legitymuje się dwoma dyplomami – pracą licencjacką i pracą dyplomową warsztatową z wybranego gatunku dziennikarskiego. Praca licencjacka pozwala mu na kontynuowanie dwuletnich studiów magisterskich, natomiast praca dyplomowa warsztatowa jest swojego rodzaju przepustką do pracy w zawodzie dziennikarza.

Referat wygłoszony na konferencji naukowej „Kierunki rozwoju kształcenia dziennikarzy w Polsce i na świecie” zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie w dniach 24-25 listopada 2003 roku.

